

Szeged szobrot emel Ferenc Józsefnek.

(Saját tudósítónktól.) A törvényhatósági bizottság hétfőn délután négy órakor dr. Cicatricis Lajos főispán elnöklése alatt rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen méltó módon juttatta kifejezésre Szegednek I. Ferenc József halála felett érzett mély fájdalmát. A közgyűlési terem gyászdiszt öltött erre az alkalomra, öfelsége képe gyászfátyollal volt bevonva, az elnöki emelvény előtt pedig a király mellszobra állott, örökzölddel borítottan. A bizottsági tagok feketében jelentek meg a közgyűlésen és állva hallgatták végig a főispán magas szárnyalású megnyitó beszédét. A tanács határozati javaslatát dr. Gaál Endre terjesztette elő, míg a törvényhatósági bizottság részéről Várhelyi József prépost-kanonok mondott beszédet. Várhelyi beszéde után a tanács javaslatát egyhangulag elfogadták.

A padsorok megteltek és az emelvényen a hatóság minden tagja jelen volt, amikor a főispán a közgyűlést a következő beszéddel megnyitotta:

Tisztelt Közgyűlés!

Hazafini mély fájdalom érzésével nyitom meg a ma napra egybehívott rendkívüli közgyűlést, amely hivatva van alkalmul szolgálni arra, hogy a város közönsége a maga mély részvételének és soha el nem muló kegyeletének kifejezését adjon azon dicső-ségteljes uralkodó halála felett, aki a történelem szinte páratlanul hosszú, 68 éves uralkodás után egy világháború megindító és megrendítő veszedelmei között tért vissza őseinek örök békét és nyugodalmat adó hajlékába.

Ez a veszteség mindenkor fájdalmas érzéseket keltett volna a magyar nép lelkében. Kétszeresen fájdalmas most, amidőn a nemzetünk sorsa felett dönteni hivatott háború fegyverzaja közben látjuk a trónról letűnni azt a férfit, akiben mindannyian a békének fejedelmét tiszteltük és szerettük. Érezzük, tudjuk azt mindannyian, hogy ő volt bizonyára a legutolsó, 86 éves kor terhét hordozó aggastyán, aki ezt a világot megrendítő háborút előidézni akarta volna. A mi reménységünk bizodalomteljesen szárnyalt a trón magasságához várva, remélve, hiva azt, hogy nem fogja elmulasztani a legelső alkalmat arra, hogy a háború dicsőséges befejeztével az ő hiv népének a béke áldásait visszaszerzi.

Az isteni gondviselés másképp rendelkezett. Eltávozott körünkől, eltávozott a trónról a magyar nemzet birodalmának, szeretetének letéteményese.

Ha erőim csekély volta és egy röpke pillanat elég volna ahhoz, hogy a nagy uralkodónak 68 évre terjedő, szenvedésekben és megpróbáltatásokban gazdag élete folyását megrajzoljam, szívesen cselekedném meg. Fájdalom azonban, erre magamban erőt nem érzek és talán ezt a helyet sem tartom e pillanatban alkalmasnak arra, hogy világitást vessék a fejedelmi élet lefolyására, csupán azt emelem ki, hogy az ő megjelenése a történelem színpadán egy nagy alkotmányválság idején következett be, amely válság, — a magyar nemzet részéről kemény szabadságharcokat viva — a fiatal uralkodónak szívét elhídegitette. Jégkéreg támadt a fegyverzörej közepette, amely nem engedte, hogy abban a pillanatban, amikor az ő uralkodása megszületett, uralkodó és nép mint egy szív és egy lélek álljon egymás mellett, egymás dicsőségére és boldogítására. A szabadságharcot követő idő kemény megpróbáltatásai alkalmul szolgáltak ennek a bölcs uralkodónak arra, hogy megismerje, megtanulja azokat a nagy erényeket, amelyek a

magyar nemzet kebelében éltek. A koronázás és az azzal együttjáró kibékülése a nemzetnek az uralkodó házzal elolvastotta a jégkéreg, amely őket egymástól elválasztotta. E pillanattól kezdve a fejedelemből bizalma a nemzet iránt, a nemzetnek szeretete az uralkodó iránt napról-napra izmosodott és erősödött.

Ebből a szeretetből a maga részét Szeged város közönsége elsősorban vette ki. Mert hiszen Szegedet ehhez a fejedelemből a bizalomnak és szeretetnek még szorosabb szálai fűzték, mint a nemzet más részeit. Azokban a nagy, szenvedésteljes időkben, amikor a Tisza hullámai a várost a föld színéről eltörölték és népét hajléktalan földönfutóvá tették, a nagylelkű fejedelemből volt az, aki nem késlekedve megjelent az ő magyar népe között, hozva neki vigasztalást, felemelő reménységet és azt a tudatot, hogy az államnak, sőt azontul menőleg az egész emberiségnek részt vevő szeretete újból Phönixként fogja hullámsíriából felemelni a várost és beteljesedett a fejedelmi jóslat, hogy „Szeged szebb lesz, mint volt.”

Mert lehet azt mondani tisztelt uraim, hogy a népek ítéllete megelőzi a történetírót. Ha ez igaz, a magyar nép már meghozta ítéletét a megdicsőült uralkodó felett. A magyar nép tudata őt tekintti a legalkotmányosabb fejedelemből, akitől távolállva csalfaság, fondorkodás, — a becsületnek, a nyíltszívűségnek sziklavára volt úgy népei, mint szövetségesei számára. Őt tekintette a legigazságosabb fejedelemből, aki a kormányzata alatt álló népekre, faj-, vallás-, rangkülönbség nélkül a maga atyai gondoskodásának egyforma mértékét alkalmazta. Őt tekintette a legkötelelességtudóbb fejedelemből, aki hosszú, a történelemben páratlanul hosszú uralkodásának egész ideje alatt nem mulasztott el egyetlen pillanatot sem, hogy szeretett népei javára uralkodói kötelességeit a leghűségesebben ne teljesítse.

Teljesítette akkor is, amikor a sorsnak kényes csapásai sújtották le. Amidőn elragadta mellőle atyai büszkeségét, trónjának örökösét, amikor a durva orvnak töre kioltotta szerető hitvesének életét, vagy amikor — csak a legkésőbb eseményekre gondolva — ugyancsak orvátmadás elpusztította trónjának leghivatottabb várományosát.

Ezek a szenvedések és megpróbáltatások, amelyek a közönséges emberi léleknek összetörésére lettek volna alkalmasak, ezt a nagy fejedelmi lelket megacélozták kötelességeinek még hitebb teljesítésére. Mintha mindazokat a szenvedéseket, amelyeket átszenvedett, egybe olvasztani, átalakítani kívánta volna a népeiről gondoskodó szeretet forrásaira, mintha az isteni gondviselés ezt a férfit választotta volna ki arra, hogy a szenvedések tüzen keresztül megteremtse a férfinak és uralkodónak azt az ideálját, aki az emberiségnek magasabb erkölcsi nivóra emeléséhez szükséges.

Övezze az ő dicsőséges képét az egész világnak tisztelete, őrizze meg szentisza emléket a magyar nemzetnek és ebben Szeged városának soha el nem muló kegyeletere.

(A tanács javaslata)

A bizottsági tagok mély meghatottsággal, állva hallgatták végig a beszédet, amely után dr. Gaál kultúratanácsos a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

Szeged szab. kir. város törvényhatósági bizottsága — valamint a város egész közönsége — megrendült lélekkel és halandókhöz illő alázattal hajlik meg a végtet változhatatlan ténye előtt, amely I. Ferenc Józsefet, a legkegyelmesebb uralkodót, népeinek atyját, Magyarország apostoli királyát az élők közül a megdicsőülésbe szólította.

Két emberöltőn át uralkodott; hosszabban mint valaha tán királynak adatott. Több jutott osztályrészül a haladásból, nagyobb rész a dicsőségből, súlyosabb a viharokból, mint bárki másnak, — de legtöbb a szenvedésből is. Uralkodó volt és király minden cselekedetben, bölcs és mindent megértő a viharok között, de legnagyobb a sors csapásainak elviselésében. Évtizedeken keresztül a világbeke öre volt és megérnie kellett a legszörnyűbb háborút. A magyar alkotmány súlyos válsága közt foglalta el trónját, de a nemzet óhajait megértvén a legalkotmányosabb uralkodóként mint Európa bölcsét tisztelte a világ; és a királyhűségben páratlan magyar bizonyult trónja legszilárdabb támaszának a világfelfordulásban. De kimagaslott kortársai közül mint ember is, mert nemesebb, jobb, kiválóbb volt mindannyinál.

Országok, s a népek milliói állanak ravatala körül zokogva a súlyos veszteség hatása alatt, de amíg a többiek csak uralkodójukat, Szeged újjáalkotóját is siratja, akinek fejedelmi szava támasztotta föl példátlan arányokban a világ részvétét s annak nyomán százezernyi lélek árnyombolta városát romjaiból.

Szeged város közönsége minden alkalmat megragadott, hogy hálájának, tiszteletének, ragaszkodásának, szeretetének, csodálatának és hűségének bizonyítékát adhassa; most a megdicsőülés után utolsó kötelességül a kegyelet és megemlékezés adójaként, amivel a város új életre hívójának, halott királyának tartozik:

1. mélységes fájdalmát, amelyet a váratlanul bekövetkezett, s ma sokszorosan súlyos csapás fölött érez, minden utódaink okulására jegyzőkönyvében megörökíti;

2. a felséges uralkodóházat, a nemzetet s a Monarchia mindkét államát sújtó gyászban teljes mértékkel osztozva igaz részvétét alátámasztó hűséggel feliratban tolmácsolja, s a magyar királyi kormány útján a trón számolyához juttatja;

3. gyászisteniszteletek tartása, s a gyász külső megnyilvánítása tekintetében közvett helyi és országos intézkedéseket tudomásul vévén, a város közönségét a temetésen küldöttség útján képviselteti s a temetés napján a rókuszi kegyuri templomban ünnepies gyászistentiszteleten testületileg részt vesz;

4. már kifejezett elhatározásához képest Öfelsége mint a város újjáteremtője iránt érzett el nem muló hálájának az idők végéig maradandó bizonyosságul a városi széképület előtt Öfelsége lovas ércszobrával nagyarányú művészi emléket állít;

5. I. Ferenc József Magyarország apostoli királyának emlékére 100.000 korona alaptőkével a megdicsőült életében megkezdett utolsó alkotás a kereskedelmi főiskola tanulói támogatására alapítványt tesz, s az alaptőke kifizetéseig évenként 4000 koronát beilleszt költségelőirányzatába, aminek felhasználásáról külön alapító levélben rendelkezik;

6. Ötezer koronát bocsát a rendkívüli alaptőke a város tanácsának és polgármesterének rendelkezésére a város szegényei között leendő kiosztásra.

(A közgyűlés szónoka.)

Várhelyi József prépost-kanonok:

Fájdalmasan nehezedik mindnyájunk lelkére az a szomorú tudat, hogy felséges királyunk, a mi Urunk és atyánk, akinek életeért féltő aggodalom közt néhány nappal ezelőtt még buzgó imádság epedt százezrek ajkán, schönbrunni kastélyban csendesen elhunyt. Tehát a világháború vérzivatarában úgy aludt lelki-csendesen szeretett királyunk élete. Meghalt, aki mindnyájunkért élt, s azoknak a száz-ezreknek mártírhalála, kik érte, a koronás királyért haltak és halnak meg, nem birta megnyújtani csak egy nappal is életét. Meghalt, mielőtt homlokára fűzhették volna a véres csatát küzdő népeinek diadalmas borostyánját. Lelke elment a lelkek útján, teste pedig itt